

Jyske lov 1241

- Blodhævn og slægtsfejder var almindelige
- Da kongemagter bliver stærkere ønsker de at stå som de svages beskytter
- Danmark fuldbyrdes som nation da vi får landskabslovene (højmiddelalder, 1150-1250):
 - Jyske Lov
 - Skånske Lov
 - Sjællandske Lov

Den tidlige middelalder (ca. 1050-1150)

- Meget urolig periode
 - Ingen klar arvefølge for kongen
 - Det var risikabelt at være konge
- I 1104 fik Danmark et ærkebiskopsæde i Lund
- Den sene vikingetid og tidlige middelalder var en velstandsperiode for Danmark
 - Fremskridt inden for landbruget
 - = voldsom produktionsforøgelse
- Fisk blev populært, fordi den katolske kirke sagde, at man skulle faste fra kød alle fredage og fra fastelavn til påske
 - Byerne på begge sider af Øresund er alle grundlagt pga. sildefiskeriet
- Enormt kirkebyggeri i perioden 1100-1250
 - 1100 = 1000 trækirker i Danmark
 - Næsten alle 2000 landsbykirker blev opført i den periode - i sten
 - 1125: tiende til kirken - finansierede bl.a. kirkebyggeriet
 - Stormændene tog initiativet og gjorde brug af bøndernes arbejdskraft
 - I slutningen af 1100-tallet blev det besluttet at opføre store monumentalkirker i Ribe, Viborg, Ringsted og Lund
- Ca. 1100 kom munkeordnerne til Danmark
 - Opfattende klosterbyggeri
 - Benediktinerne anlagde klostrene i byerne
 - Cistercienserne anlagde klostrene i øde og naturskønne egne
 - Herreklostre: overklassens uforsørgede sønner og døtre
 - Rigmænd donerede store jordområder til klostrene
 - De blev økonomiske og politiske magtfaktorer
 - Fra ca. 1230 kom nye ordner til Danmark (tiggermunkeordnerne):
 - Franciskanerne (gråbrødre)
 - Dominikanerne (sortbrødre)
 - Opstod i opposition til de stenrige cisterciensere
 - Slog sig ned i byerne
 - Levede af at tigge almisser
 - Opnåede popularitet
 - Deres ydmyge levevis aftvang respekt
 - De tog sig af syge, svage og gamle

-
- Vikingetogterne stoppede = ikke flere trælle
 - Kirken var imod slaveri = brugen af trælle ophørte
 - Teknologisk nyskabelse: hjulploven

- Erstattede den tidligere træplov
- Økonomisk velstand = befolkningstilvækst
- Markerne blev nu anlagt i åse (lange smalle jordstykker) fordi ploven var svær at vende
 - Man var nødt til at dyrke markerne i et landsbyfællesskab
- Stormændene/herremændene udgjorde den formuende og politiske bestemmende overklasse
 - Fri for at betale skat
 - Skulle stille med væbnede mænd ved krig
 - Deres marker blev dyrket af bønderne
- Fæstebønderne var datidens middelklasse
 - De havde brugsret på jorden, men skulle betalt afgift til herremændene (landgilde) - betalt i naturalier og arbejdskraft (hoveri) eller penge
 - Kaldes feudalisme (indtil slutningen af 1700-tallet)
- Andre samfundsklasser:
 - Frie bønder
 - Jordløse
 - Absolut underklasse
- Ganske lille del af befolkningen boede i byer
 - Gamle tingsteder, hvor vikingetidens stormænd mødtes til diskussion: Lund, Roskilde, Ringsted, Odense, Viborg
 - Byer opstået som følge af gunstig beliggenhed for handel: Slesvig, Ribe, Århus
 - Handelsbyer: *-købingbyer* (Ringkøbing osv.)
 - Byer opstået i forsvar mod venderne: *-borgbyerne* (Silkeborg, Nyborg osv.)
- 1167: Biskop Absalon grundlagde en by ved købmændenes havn: København
 - Før Absalons fæstning har der været forskellige mindre bymæssige bebyggelser
 - Magthaverne fandt det nødvendigt at stå stærkt omkring det indbringende sildefiskeri og handlen i Øresundsområdet
- Byerne havde deres egne regler og blev administreret af gilder (byens rige mænd)
- Håndværkerne var organiseret i laug
 - Fastsatte hvor mange håndværksmestre af hvert fag, der måtte være i byen
 - Bestemte prisen på ydelserne
 - Fungerede som socialhjælps-, begravelses- og pensionskasser for håndværkerne
- Selv byerne ved Øresund udviklede sig langsomt
- Lübeck grundlagde i 1158 Hansestædernes forbund og udkonkurrerede de små danske byer
 - Hansestæderne havde adgang til salt fra Lüneburg - forudsætning for at konservere sild
 - Havde udviklet et skib, koggen, der blev afløseren for vikingeskibet (stor last)
 - Havde adgang til sølvminerne i Harzen
- Gennem hele middelalderen var den stærke valuta lübske mark

- Den krævede en stærk centralmagt at erobre England i vikingtiden
- Centralmagten var aldrig stærkere end den siddende konge
- Ingen fast arverække = kongens død udløste slagsmål blandt kongeslægtenes forgreninger om hvem der nu skulle være konge
- Kongeslægten var den mest formuende slægt

- Betydelige indtægter i form af landgilde fra fæsterne på de mange krongodser
- Alle var pligtige til at betale ledingsskat til landets forsvar
- Kongen gjorde krav på en vis mængde pligtarbejde til bygning af fæstningsværker
- Byerne betalt afgifter og told til kongen til gengæld for handelsprivilegier
- Kongen fik de inddrevne bøder
- Kongen havde vragnet og ret til danefæ (værdier uden ejer)
- Opkrævede afgifter af sildefiskeri
- Eneret til at slå mønt
- Danmark havde ingen hovedstad
 - Kongen drog rundt mellem hans krongodser og opkrævede afgifter
 - Kongen havde ret til at indlogere sig på klostre og kongsgårde og ret til transport

Valdemarenes tidsalder (1157-1241) - Valdemar den Store kom til magten til Valdemar Sejr dør

- Opblomstringstid
 - Middelalderens hyppige interessekonflikter mellem kirke- og kongemagt blev afløst af godt samarbejde
- 1095: Paven opfordrede til korstog - det store fælleseuropæiske projekt
- Det sydlige Danmark blev ofte hærget og plyndret af venderne (fra Østersøens nordlige kyster)
 - Dette område var endnu ikke kristent og paven så derfor med velvillige øjne på danskernes forsøg på at undertvinge og kristne området
- 1170: Valdemar den Store og Absalon indtog den vigtigste by og fæstning Arkone
 - Højdepunktet i Valdemar den Stores regeringstid
- Danmark var et samfund på grænsen mellem det kristne og hedenske samfund
- Korstog var en forening af krikens omvendelsestrang og kongens økonomiske interesser
- 1219: Valdemar Sejrs erobring af Estland var et korstog
 - Dannebrog er sandsynligvis en kopi af Johanitterordenen, der blev stiftet i 1125 i forbindelse om erobringen af Det Hellige Land og kom til Danmark i 1160-erne.
- Erobringen af Estland er kulminationen på denne tid i Danmarks historie
- Valdemar Sejr døde i 1241 og tronen gik til hans ældste søn
 - Hans andre ægte og uægte sønner blev forlenede til "udkantsdanmark"
 - = urolig periode i Danmarks historie
- 1282: Erik Klipping (søn af Christoffer, søn af Valdemar Sejr) måtte underskrive Danmarks første håndfæstning
 - Kongen blev underlagt en række begrænsningen af herremændene
- 1286: Erik Klipping blev myrdet - Danmarks sidste kongemord
- Morden på Erik Klipping kastede Danmark ud i en borgerkrig
 - Udmarvede økonomien
- Løsning i 1340 da Valdemar Atterdag blev konge
 - Danmark havde i mellemtiden været uden konge i længere perioder og været pantsat til holstenske grever
 - Centralmagten, der havde vokset sig stærk under Valdemarerne gik nærmest i opløsning
 - Herremændene fik mere magt og byggede borge for at forsvare deres

ejendomme

- 1240-1340: Borgens århundrede
 - Forværring af klimaet indtraf og pesten i 1349 lagde op til nye tider.
-

- 1241: Jyske Lov så dagens lys det år Valdemar Sejr døde
- Adskilder sig fra andre landskabslove fordi den er givet af kongen
 - Kon til at fungere som landets lov
- Markerer en forståelse mellem kirke- og kongemagten
- Blevet til i samarbejde mellem kongen og biskoppen af Viborg
- Påvirket af centraleuropæisk og kanonisk (kirkelig) retsopfattelse
 - Markerer totalt opgør med primitive sædvaneret og blodhævn
- Alle skulle være lige for loven
 - Det varede dog mange hundrede år før alle var lige for loven
 - Dette markerede et grundlæggende skift i den teoretiske retsopfattelse
- Jyske Lov bringer Danmark på højde med civilisationen sydpå